

SUOMEN KIELEN NOMININTAIVUTUSJÄRJESTELMÄ ULKOMAALAISTEN OPPIMISKOHTENA

Maisa Martin *The map and the rope. Finnish nominal inflection as a learning target.* Studia Philologica Jyväskyläensia 38. University of Jyväskylä, Jyväskylä 1995. 270 s. ISBN 951-34-0637-7.

Maisa Martinin tutkimustavoitteena on ollut selvittää, millainen suomen kielen nominintaivutusjärjestelmä on oppimiskohtena ja miten suomen kieltä opiskelevat ulkomaalaiset selviytyvät sen hahmottamisesta. Tarkemmin tekijä on asettanut työlleen kolme tavoitetta: 1) vertailla ja kokoavasti tarkastella erilaisia tapoja, joilla suomen kielen morfologiaa on kuvattu, 2) vertailla ja kokoavasti tarkastella erilaisia tapoja, joilla kielenoppimista on kuvattu sekä 3) koota tulokset sen selittämiseksi, miten suomen kielen nomineja taivutetaan (s. 10).

Tutkimuksen näkökulma on tällä tavoin toisaalta morfologinen, toisaalta psykologinistinen. Tutkimusotteen hahmottamiseen ja yksittäisten kysymysten muotoutumiseen on lisäksi olennaisesti vaikuttanut se, että konkreettisenä tutkimuskohtena on ollut ennen muuta ulkomaalaisten suomen kielen oppijoiden kieli (ei sitä vastoin esim. suomalaisten lasten kielenoppiminen). Tämä seikka tuli väitöstilaisuudessa selvästi esiin, ja samalla se perusteli eräitä kirjoittajan suomen kielen morfologian kuvaukseen liittyviä ratkaisuja, jotka väitöskirjassaan jäävät jossain määrin motivoimattomiksi.

Martinin väitöskirja käsittää kaikkiaan

yhdeksän lukua. Johdantoluvussa tekijä on selvitelty tutkimusaiheeseensa ja sen valintaan liittyviä seikkoja. Kahdessa seuraavassa luvussa hän on hahmottanut tutkimuksensa teoreettisia lähtökohtia. Neljäs, viides, kuudes ja seitsemäs luku on omistettu erityyppisten empiiristen aineistojen käsittelylle. Kahdeksannessa luvussa kirjoittaja on koonnut havaintonsa yhteen ja tarkastellut niitä alkulukujen teoreettisia kehyksiä vasten. Yhdeksäs luku sisältää tälle pohjalta rakentuvia pohdintoja siitä, miten suomen kielen morfologian opettamista ulkomaalaisille voisi kehittää. Lisäksi tutkimukseen liittyy suomenkielinen yhteenveto, jossa on tiiviissä muodossa esitetty teoksen olennainen sisältö (s. 263–270).

Tutkimuksen dispositio on kaikkiaan johdonmukainen ja selkeä. Teos voidaan sisällöllisesti jäsentää kolmeen osaan: 1) teoreettisen taustan esittelyyn, 2) empiirisen aineiston käsittelyyn ja 3) omiin päätelmiin sekä ehdotuksiin. Lukija ei kuitenkaan välttämättä tavoita tätä kokonaisuutta ennen kuin teoksen loppupuolella, lähinnä kahdeksannessa ja yhdeksännessä luvussa. Tähän on yhtenä syynä teoreettisten taustalukujen raskaus, paikoin jopa vaikeaselkoisuus, sekä se, ettei alkulukuja ja niitä seuraavaa empiirisen aineiston käsittelyä

ole kovinkaan tiiviisti sidottu toisiinsa. Lukijan kannalta olisi voinut olla eduksi, jos kirjoittaja olisi jo teoreettisissa luvuissa muotoillut pohjaa niille työhypoteeseille, joita hän empiirisissä luvuissa tulee käsittelemään. Toisaalta sisukas lukija kyllä palkitaan tutkimuksen päätelmäluvuissa. Niissä kirjoittaja ottaa itsenäisesti ja viisaasti kantaa asioihin, jotka hän kriittisen lukijan mielestä tulee sivuttaneeksi liiankin yksioikoisesti työn alkuluvuissa (mm. säännön ja analogian suhteet).

Väitöskirjan nimessä on mainittu, että tutkimuskohteena on suomen kielen nominintaivutusjärjestelmä («Finnish nominal inflection»). Todellisuudessa varsinainen tutkimuskohde on kuitenkin rajattu huomattavasti suppeammaksi: ensisijaisina kohteina ovat olleet eräissä taivutustyypeissä esiintyvät morfofonologiset vaihtelusuhteet ja niiden oppiminen ja hallinta (s. 10). Esim. sijapäätteissä esiintyvä allomorfinen vaihtelu ei tämän rajauksen mukaan kuulu työn keskeisiin kohteisiin eikä liioin vartalonvaihteluista esim. konsonanti- ja vokaalivartalon vaihtelu. Tämä sisällöllisesti suppein rajaus koskee kuitenkin lähinnä luvun 5 testiaineistoa ja sen tarkastelua. Sitä vastoin luvussa 7 käsitellään melko erilaisia nominintaivutukseen liittyviä ilmiöitä, joista osa ei kuulu tiukimman rajauksen piiriin. Nämä seikat ovat kyllä selviä suomen kieltä osaavalle lukijalle, mutta on vaikea arvioida, miten hyvin suomea taitamaton lingvistikilukija pystyy hahmottamaan sen, mitä suomen kielen nominintaivutuksen ominaispiirteistä on otettu mukaan ja mitä on jätetty syrjään.

Luvussa 2 («Language learning as a cognitive task») Martin on hahmotellut työnsä psykolingvististä taustaa. Tässä hyvin informatiivisessa jaksossa Martin on tarkastellut kielen oppimisessa ja omaksumisessa vaikuttavia kognitiivisia seikkoja ja niiden kuvausta. Lähtökohtana ovat ol-

leet ennen muuta George Lakoffin näkemykset kaikelle inhimilliselle käyttäytymiselle (myös kielelliselle) ominaisesta luokittelusta ja luokittelun perusteista. Suomen kielen morfologian kannalta kiintoisa huomio liittyy esim. Lakoffin ajatukseen, jonka mukaan kategoriat voivat muodostaa ketjuja (s. 16–17). Tämä ajatus johtaa suoraan konnektionistiseen morfologiaan, jota Martin on esitellyt toisaalla (s. 27–32), sekä sopii aiempaan suomalaiseen kenttämorfologiaan, kuten Martin on maininnut (s. 32). Toinen keskeinen seikka liittyy muistiin ja kielellisen aineksen varastoimiseen: varastoidaanko muistiin kokonaisia sananmuotoja vai perusmuotoja, joista erilaisten sääntöjen avulla tuotetaan konkreettisia sananmuotoja. Tämä kysymys tulee puolestaan uudelleen esiin alaluvuissa, jossa Martin on käsitellyt sääntöpohjaisten ja konnektionististen kuvausmallien suhdetta (esim. s. 26, 33).

Monissa morfologisissa kuvausmalleissa analogialla on keskeinen merkitys. Tämä näkyy hyvin myös Martinin väitöskirjassa. Sivuilla 30–32 Martin esittelee Royal Skousenin analogista mallia, jonka Skousen on kehitellyt suomessa esiintyvän *ti ~ si*-vaihtelun kuvaamiseksi (*souti ~ sousi*). Pari sivua myöhemmin Martin tarkastelee uudelleen analogiaa erillisessä alaluvussa (s. 33–35). Tässä kohden hän lähtee Hermann Paulin ajatuksista ja päättyy Raimo Anttilan näkemyksiin. Ongelmalliseksi jää tässä erityisesti analogian ja säännön suhde. Myöhemmin analogia on keskeisesti mukana empiirisen aineiston tulkinnessa (luvuissa 5–7). Näissä luvuissa Martinin analogiatulkinta on jossain määrin ahtaampi kuin teoriaosuudessa. Hän pitää (Skousenin tapaan) luvun 5 testiaineistoa tarkastellessaan analogisina lähinnä vain äänteellisen riimisana-mallin mukaan tuotettuja muotoja (s. 88). Teoksen loppuluvuissa analogia saa jälleen uuden, laajemman sisällön: Martin pitää sitä

paradigmaattisten mallien keskeisenä käsitteenä (esim. s. 197, 201–202). Martinin loppuluvuissa esittämään analogiatulkintaan on helppo yhtyä.

Luku 3 on omistettu tutkimuksen morfologisten lähtökohtien esittelylle. Martin on aluksi esitellyt kolme klassista kuvausmallia (WP-, IA- ja IP-mallit) sekä joitakin uudempia kuvaustapoja (mm. Joan Bybeen skeemat; Bybeen kehittämän »leksikaalisen voiman» yhteydessä olisi voinut viitata esim. suomen *yksi*, *kaksi* ja *lahti* -sanojen kehitykseenkin). Luvussa 3 tulee myös puheeksi joukko suomen kielen morfologian (ja morfofonologian) keskeisiä piirteitä. Morfofonologisista ilmiöistä esitellään mm. astevaihtelu ja vokaalisointu. Morfologisesta näkökulmasta on tarkasteltu mm. perusmuotokysymystä ja eräitä suffikseja (varsinkin yksikön ja monikon partitiivin muodostusta), eräiden taivutustyyppien ominaispiirteitä ja yleisyyttä sekä sijamuotojen frekvenssisuhteita. Sitä vastoin esim. konsonanti- ja vokaalivartalon vaihtelu samoin kuin monikon *i*:n edellä tapahtuvat äännevaihtelut jäävät joksenaan huomiotta.

Ehkä eniten tutkimuksen lähtökohdistaa jää kuitenkin kaipaamaan suomen kielen nominintaivutustyyppien eksplisiittistä esittelyä. Tällaisen esittelyn laatiminen olisi ollut erityisen tarpeellista sen vuoksi, että Martinin tapa luokitella ja ryhmittää suomen kielen taivutustyyppiä poikkeaa siitä, mikä yleensä on vallalla. Yksi tällainen tapausryhmä on *i/e*-sanat, joissa samaan luokkaan on yhdistetty kaikkiaan neljä erilaista taivutustyyppiä: »*e*-loppuiset» sanat, joita on kahta tyyppiä: *nalle* : *nallen* ja *hame* : *hameen*, sekä »*i*-loppuiset sanat», joita on samoin kahta tyyppiä: *tuoli* : *tuolin* ja *tuli* : *tulen* (s. 69–71). Syntyperäisen suomen kielen puhujan kannalta tällainen luokka vaikuttaa hyvin epäluonnolliselta. Esim. *nalle* ja *hame* -sanat edustavat sekä

paradigmaattisilta piirteiltään että taivutus-suffikseiltaan täysin vastakkaisia taivutustyyppiä (*nalle* : *nallen* : *nallea*; *hame* : *hameen* : *hametta*). Yhteisessäkin piirteessä (»*e*-loppuisuudessa») on kyse ensisijaisesti grafemaattisesta seikasta. Vasta väitöstilaisuudessa kävi selvästi ilmi, että luokittelun lähtökohtana on tässä tapauksessa ollut ulkomaalaisten suomenoppijoiden tieto suomen kielestä (vrt. myös s. 265). Suomea opiskelevilla ulkomaalaisilla ei ole samanlaista intuitiivista tietoa suomen kielestä kuin syntyperäisillä kielenpuhujilla, ja siksi heille grafemaattisesti samanasuinen nominatiivimuoto on keskeinen seikka. Näin varmasti onkin, mutta varsin kyseenalaista on, että ulkomaalaisten epäintuitiivinen tieto suomen kielestä otetaan lähtökohdaksi luvussa, jossa esitellään ulkomaiselle lingvistilukijalle suomen kielen nominintaivutustyyppiä yleensä. Tässä kohden tekijän tavoitteet (suomen kielen morfologisten kuvausmenetelmien yleinen esittely ja vertailu ja ulkomaalaisten suomenoppijoiden morfologisten oppimisprosessien kuvaus) menevät pahimmin ristiin.

Martin on esitellyt tutkimusaineistonsa luvussa 4. Hän on käyttänyt kaikkiaan kolmentyyppistä aineistoa: itse suunnittelemaansa nominintaivutustestiin saatuja vastauksia, testiin osallistuneiden introspektiivisiä havaintoja sekä Suomi toisena ja vierana kielenä -tutkimushankkeen yhteydessä koottua aineistoa. Näistä aineistoista merkittävin ja systemaattisin on testiaineisto. Kaikkiaan testiin on osallistunut 35 suomen kielen ulkomaalaisopiskelijaa. Lisäksi on rinnalla ollut kontrolliryhmä, johon kuului 25 suomalaista yliopisto-opiskelijaa. Testin toteutusta varten Martin oli laatinut lomakkeen, jossa oli yhteensä 60 nominatiivimuotoista sanaa. Näistä puolet oli todellisia ja tavallisia suomen kielen sanoja, toinen puoli oli tekosanoja, jotka kuitenkin äänneasultaan muistuttivat todellisia sano-

ja (esim. *tuoli – muoli, tauko – pauko, isompi – osompi*). Koehenkilöitä pyydettiin kirjoittamaan annetun yksikön nominatiivimuodon viereen yksikön genetiivin ja monikon partitiivin muoto.

Testitulosten tarkastelun pohjaksi Martin esittää (s. 89) viisi hypoteesia: 1) todellisiin, tuttuihin sanoihin tulee enemmän oikeita vastauksia kuin tekosanoihin, 2) yks. genetiiviin tulee enemmän oikeita vastauksia kuin mon. partitiiviin, 3) tekosanoihin tulee suurempi joukko erilaisia vastauksia kuin todellisiin sanoihin, 4) mon. partitiiviin tulee enemmän vastauksia kuin yks. genetiiviin ja 5) sanan morfofonologinen kompleksisuus on yhteydessä oikeiden vastausten määrään. Sanojen morfofonologisella kompleksisuudella Martin on tarkoittanut taivutusvartaloihin sisältyvien vaihtelusuhteiden määrällisiä suhteita. Sen sijaan laadulliseen puoleen ei ole kiinnitetty huomiota. Näin esim. sanat *kauppa, lyhyt* ja *vieras* sijoittuvat samaan neljänteen »vaikeusluokkaan», kun taas sanat *poika* ja *kerros* edustavat astetta mutkikkaampaa viidettä luokkaa, ja mutkikkaimpaan kuudenteen luokkaan tulevat mm. sanat *nainen* ja *onneton*.

On selvää, että ulkomaalaisten ja syntyperäisten suomalaisten vastaukset poikkeavat suuresti toisistaan. Samoin odotuksenmukaista on, että ulkomaalaisten tuottamissa muodoissa riimimallien vaikutus on ollut suuri. Vähemmän odotuksenmukaista sitä vastoin on, että suomalaisillakin vastaajilla esiintyy jopa todellisista sanoista vääriä muotoja (ei tosin kovin runsaasti). Enemmän vaihtelua suomalaisillakin vastaajilla on sitä vastoin tekosanoissa. Näissä vastauksissa voi lisäksi havaita erisuuntaisia tendenssejä. Osa muodoista on tuotettu produktiivisten morfologisten mallien mukaan, osa riimimallien mukaan, osa eräänlaisella »sinne päin» -menetelmällä. Lisäksi vastausmuotojen vierekkäisyys

näyttää ohjanneen vastaajia: astevaihteluton *pauko* : *paukon* -suhde on johtanut partitiivissa muotoon *paukkoja* (kuten *joukko* : *joukon* : *joukkoja*). Martinin testin lisäansiona voikin pitää sitä, että se herättää koko joukon uusia kysymyksiä, joita voisi lähestyä samaan tapaan. Toisaalta on muistettava, etteivät tulokset sellaisenaan välttämättä kuvaa suomalaisten kielitajua tai uusien sananmuotojen tuottamista. Näin ei Martin toki itsekään ole missään kohdassa väittänyt. Hän päinvastoin korostaa testissä tuotettujen sananmuotojen kontekstittomuutta. Testin tulokset on kokoavasti esitetty luvussa 5.6 (»Factors influencing the inflection of context-free words», s. 124–130). Pidän tätä lukua hyvin ansiokkaana ja kiintoisana.

Testitulosten rinnalla muiden aineistojen osuus jää marginaalisemmaksi vaikka ei välttämättä vähemmän kiintoisaksi. Varsinkin luku 7 (»Inflection in spontaneous production») täydentää testituloksia. Siinä Martin on esitellyt ulkomaalaisten suomen kielen opiskelijoiden suullisesti tai kirjallisesti tuottamia sananmuotoja. Osa tässä luvussa käsitellyistä ilmiöistä (esim. erilaiset vartalonvaihtelutapaukset) on periaatteessa ollut puheena jo testin tuloksia tarkasteltaessa. Martin on kuitenkin luvuissa 7.2.1 ja 7.2.2 ottanut puheeksi myös sijapäätteiden ja taivutusmorfeemien valintaan liittyviä seikkoja. Näihin jaksoihin sisältyy runsaasti hyvin kiintoisia esimerkkitapauksia, mutta niiden käsittely jää jossain määrin pinnalliseksi. Kokonaisuuden kannalta nämä alaluvut (samoin kuin luku 7.2.3 »Morphological awareness and conversational co-operation») ovat jossain määrin ongelmallisia. Ne eivät kuulu tutkimuksen keskeiseen tematiikkaan siinä muodossa kuin Martin on itse sen sivulla 10 rajannut. Toisaalta niiden karsiminen tutkimuksen ulkopuolelle olisi ollut vahinko, koska ne täydentävät ulkomaalaisten suomenoppimises-

ta hahmottuvaa kokonaiskuvaa.

Väitöskirjan kahdessa viimeisessä luvussa («Discussion and conclusions» ja »Implications for teaching») Martin esittää oman näkemyksensä sekä suomen kielen morfologian kuvaamisesta että sen opettamisesta ulkomaisille suomenoppijoille. Kummassakin tapauksessa Martinin oma näkemys on lopulta hyvin eklektinen. Kahdella kilpailevalla kuvaustavalla, sääntöpohjaisella ja paradigmaattisella menetelmällä, on etunsa ja puutteensa. Kuten Martin sivulla 197 huomauttaa, näiden kahden kuvaustavan suhde on itse asiassa komplementaarinen: siinä, missä sääntöpohjainen kuvaustapa ontuu, analogiapohjainen paradigmaattinen kuvaustapa osoittaa vahvuutensa ja päinvastoin. Erityisesti paradigmaattinen kuvaustapa sopii tapauksiin, joissa yhdestä perusmuodosta lähtevä sääntökuvaus johtaa hyvin mutkikkaisiin ja luonnottomiin sääntöihin (esim. *kiuas*-tyyppisten sanojen kuvauksessa).

Sama eklektisyys koskee myös taivutusmuotojen opettamista: jos muodot joudutaan tuottamaan kovin mutkikkaiden sääntöjen avulla, on parempi käyttää paradigmaattisia taivutusmalleja. Toisaalta taas yksinkertaisemmat taivutusasteet on mielekästä sekä kuvata että opettaa perusmuotojen ja sääntöjen avulla. Vaikka Martin ei tällä tavoin ota jyrkkää kantaa eri kuvaustapojen puolesta tai niitä vastaan, hän periaatteessa päätyy konnektionististen näkemysten kannattajaksi. Hänen mukaansa luontevinta on lähteä oletuksesta, jonka mukaan suomen kielen sanojen vartalot edustuvat muistissa allomorfeina, joihin pääteainekset liitetään. Kaikkiaan Martinin »eklektinen lähestymistapa» vaikuttaa sekä mielekkäältä että käytännölliseltä.

Martinin väitöskirja sisältää monia kiintoisia jatkotutkimusten aiheita. Yksi niistä liittyy kielellisten muotojen hyväksyttävyyteen. Kysymys yksilöllisen variaation ja

yhteisöllisen variaation suhteesta on tuttu kaikille murteen ja puhekielen tutkijoille, ja sitä on pohtinut paitsi Hannele Dufva myös mm. Anna-Riitta Lindgren Pohjois-Norjan kveenimurteiden verbintaivutusta käsittelevässä väitöskirjassaan. Käytännössä usein on vaikea ratkaista, mitkä sinänsä mahdolliset muodot kuuluvat suomen kielen normaaliin variaatioon (esim. parhaillaan yleistyvinä innovaatioina), mitkä taas ovat selvemmin satunnaisia lapsuksia. Ulkomaa-
laisten käyttämän välikielen osalta ongelma on vielä vaikeampi, koska osa heidän tuottamistaan muodoista voisi olla periaatteessa mahdollisia, vaikka kukaan suomalainen ei niitä välttämättä olisi todistettavasti käyttänytkään.

Toisaalta Martinin testiaineisto osoitti, että myös suomalaisen vertailuryhmän jäsenet tuottivat muotoja, joita tuskin monikaan koskaan käyttäisi todellisessa puheessaan. Kuitenkin näiden »todellisuudessa käyttämättömien» muotojen välillä näyttäisi vallitsevan erilaisia aste-eroja: toiset muodot ovat »mahdottomampia» kuin toiset. Tällaisten aste-erojen ja niiden syiden tarkempi tutkiminen antaisi puolestaan vihtejä esim. erilaisten konnektionististen prosessien luonteesta. Olisikin tärkeää, että Martinin aloittamia testejä jatkettaisiin myös äidinkielisten suomalaisten kanssa.

Maisa Martinin väitöskirja on monella tapaa juuri nyt hyvin ajankohtainen. Vieraan kielen oppimiseen ja opettamiseen liittyviä kysymyksiä on viime aikoina pohdittu sekä meillä että muualla maailmassa. Tähän on meillä keskeisenä syynä ollut maahanmuuton vilkastuminen ja siihen liittyvä suomen kielen opetuksen tarve. Muutos on ollut niin nopea, ettei tutkimus ole ehtinyt seurata käytännön tarpeiden mukana. Oppikirjoja on jouduttu laatimaan ilman, että niiden tekijät olisivat voineet rakentaa kielenoppimista käsittelevän tutkimuksen varaan. Tiedossa on ollut, että suomen kielen morfo-

logian omaksuminen on kieltämme opiskelevalle ulkomaalaiselle vaikeaa, mutta näiden vaikeuksien perimmäisiä syitä ei ole selvitetty. Tässä mielessä Martinin väitöskirja on uraa uurtava työ, jolle toivoo nopeaa jatkoa.

Mutta Martinin työllä on laajempaakin merkitystä. Tähänastisessa vieraan kielen oppimiseen liittyvässä kansainvälisessä keskustelussa on lähdetty paljolti morfologialtaan köyhien indoeurooppalaisten kielten pohjalta. Martinin väitöskirja avaa uusia näkökulmia tähän keskusteluun ja antaa aihetta miettiä sitä, mitkä ongelmat ovat kielikohtaisia, mitkä yleisemminkin vieraan kielen oppimiseen liittyviä.

Ajankohtaiseksi Martinin väitöskirjan tekee lisäksi se, että kielen osa-alueista morfologia on jälleen noussut yleiskielitieteellisessä keskustelussa aallonharjalle.

Monet asiat, joista 1970-luvulla kiivaasti väiteltiin (mm. säännön ja analogian suhde), ovat jälleen palanneet kiistanaiheiksi, tosin jossain määrin muuntuneina mutta perimmäältään pitkälti samoina. Myös meillä Suomessa morfologian harrastus on 1990-luvulla selvästi vilkastunut ja monipuolistunut. Martinin väitöskirja on painava puheenvuoro myös tähän keskusteluun. Vaikka lopullista synteesiä erilaisten suomen kielen morfologisten kuvausmallien kesken ei ehkä olekaan syntynyt, tuloksena on ollut suuri joukko uusia havaintoja ja virikkeitä, ei vähiten kokeellisen morfologian alalla.

HEIKKI PAUNONEN

Tampereen yliopisto,

*Suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos,
PL 607, 33101 Tampere*

VALKEALA ENNEN VALKEALAA JA NEVANSUU ENNEN PIETARIA

Saulo Kepsu Valkealan asuttaminen. — *Valkealan historia* I s. 87–456. Valkealan kunta 1990. ISBN 952-90-1424-4.

Saulo Kepsu *Pietari ennen Pietaria. Nevansuun vaiheita ennen kaupungin perustamista.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 608. SKS, Helsinki 1995. 128 s. ISBN 951-717-804-2.

Paikallinen mutta ehkä vain asuttajien suvussa säilynyt perimätieto Valkealan Skipparilan asutuksen synnystä kertoo seuraavaa: »Virolahlelt tul asukas [kaksine poikineen]. Toisen pan Nissiläh. Se ol nuuka nissi ja toinen ol kevahlos. Män kevahlos Kepsullen [sanoi isä toiselle pojista].» Tämä tieto sisältyy jo Saulo Kepsun suomen kielen pro gradu -tutkielmaan Valkea-

lan Skipparilan nimistöä (1964), mutta se löytyy myös hänen väitöskirjastaan Pohjois-Kymenlaakson kylännimet (1981) sekä vuonna 1990 ilmestyneestä Valkealan historian I osasta, josta suurimman osan täyttää Saulo Kepsun kirjoittama 369-sivuinen jakso Valkealan asuttaminen.

Koska Kepsu on harvinainen sukunimi, lukijan on helppo arvata, että kirjoittajan